

Муданг в търсене на нови пространства: Развитието на кибершаманизъм в Република Корея

Мария Боеклиева

*Докторант в катедра „ Японистика “ , Факултет по класически и нови филологии,
Софийски университет „ Св. Климент Охридски “*

*Mudang in Search of New Spaces: The Development of Cyber-Shamanism in the
Republic of Korea*

Mariya Boeklieva

Summary

Keywords: Korean traditional culture, shamanism, cybershamanism

The Republic of Korea is an example of a high-tech and economically developed country. While the rapid modernisation and development do not stop, the Land of the morning calm manages to save its distinctive cultural characteristics and at the same time to keep them alive in the fast-paced life of the Korean society.

The contemporary situation in South Korea creates new conditions and trends, in which the Korean traditional culture, in particular, the shamanism is shaped in use on the needs of the Korean people. The elaboration of the cyberspace in Korea and the heavy use of the Internet from the Koreans requires by *mudang* to start looking for new spaces for practising this old system of beliefs. Consequently, this helps for the emergence of a new type of shamanism, which is called cybershamanism.

Въведение:

Република Корея е пример за високотехнологично развита държава. В същото време на фона на развиващата се скоростна модернизация, Страната на утринната свежест успява да съхрани характерния си културен облик и да поддържа живи традициите си. В този смисъл в организацията на съвременното корейско общество е неизбежно да не бъдат

вплетени собствените му традиционни и културни елементи. Това в пълна сила важи и за мястото и ролята на корейския шаманизъм сред самите корейци. Ако Законът за запазване на енергията се трансформира в полза на традиционната култура и система от вярвания, то може да се каже, че традицията не се губи, тя просто преминава от един вид в друг. Старото и архаичното придобиват нова форма с оглед на съвременните тенденции. Свойството на традицията да бъде гъвкава я прави устойчива и ѝ дава възможност да се съхрани максимално. Всичко това е част от спецификите на корейския шаманизъм в новото хилядолетие.

Разработването на интернет пространството и масовата му употреба от корейското общество създават предпоставка за корейските шамани *муданг*¹⁹ да търсят нови пространства за упражняване на уменията си. Това съвсем естествено довежда до появата на т.нар. *кибершаманизъм*. Раждането на *кибершаманизма* следва естествения път на развитие на Южна Корея. В процеса на модернизация икономическите, политическите и социалните фактори се оказват от особена важност за трансформацията на корейския шаманизъм. Това са и факторите, които са в основата на появата на шамански услуги в интернет.

Настоящият доклад има за цел да разгледа процеса на преобразяване на традиционния корейски шаманизъм и неговите отражения в най-ново време. Фокусът на изследването е поставен върху развитието на *кибершаманизъм* в Южна Корея и усвояването на нови пространства от *муданг* с идеята да бъдат максимално близо до корейците в забързаното им ежедневие. Свойствата и функциите на корейския шаманизъм днес не са променени, а единствено и само са пригодени към условията на новата социална и икономическа реалност в страната.

Шаманизмът в условията на съвременната реалност

Темата за религията в съвременния свят, в частност архаичните, анимистични и политеистични религиозни системи и вярвания като шаманизма, вълнува академичните

---

¹⁹ *Муданг* (на корейски: 무당) е общо наименование на шаманите в Корея. По начало съществува полово разделение сред шамание, което налага различни наименования. Така с терминът *муданг* се назовават жените шамани, а с терминът *пансо* (на корейски: 판소) са познати мъжете шамани. Тъй като в Република Корея борят на жените шамани е драстично по-голям от този на мъжете, термитън *муданг* се налага като наименование за всички шамани.

среди. Мненията по този въпрос са много и разнообразни, но ако биха могли да се класифицират, би следвало да се определят като полюсни. Широко застъпена е позицията, според която в процеса на модернизация (икономическа, технологична и социална) религиозната вяра се преобразува по начин, по който би превърнала религията в социално и културно неадекватна (Боеклиева 2015: 22). Технологичното развитие в контакт със социалните промени повлияват на традиционната народна култура и в много случаи се наблюдава процес, при който народните вярвания губят функционалната си стойност.

Освен нови тенденции и концепции модернизацията носи със себе си и много промени и трансформации, които не винаги са пагубни за традиционната култура на дадено общество. Следвайки съвременните тенденции в изследванията на шаманизма, все повече се застъпва тезата за зараждането на *неошаманизъм*²⁰, който възниква и се развива в градски условия. Този вид шаманизъм е характерен за общества или народи, в които шаманите и дейността им са застрашени, но въпреки това те успяват да се запазят и да продължат да функционират, както преди в синхрон със съвременните тенденции. Майкъл Харнър е един от учените, който разглежда развитието на шаманизма във високо технологичните общества и застъпва тезата, че *неошаманизмът* се превръща в основна част от новата ера на духовност (Harner 1980). С други думи се осъществява синтез между традиционната система от вярвания и практики и характеристиките на модерното общество. Корейският шаманизъм не прави изключение в това отношение и се превръща в нагледен пример за трансформирането на една от най-древните системи от вярвания в новото време.

Днес в Южна Корея освен пряката комуникация с *муданг*, всеки кореец би могъл да потърси съвет за проблемите и терзанията си в киберпространството. Това е тенденция, която се развива изключително бързо и се превръща в явление, носещо името *кибершаманизъм*. Този термин обикновено се използва като самоопределение на някои

---

²⁰ Според „Енциклопедия за религията“ ("Shamanism: Neoshamanism." Encyclopedia of Religion. Encyclopedia.com. 26 Dec. 2018 <https://www.encyclopedia.com>) понятието *неошаманизъм*, още познато и като градски шаманизъм, се свързва с определението за комплекс от понятия, вярвания и техники, взаимствани от традиционната култура на даден народ, с цел да бъдат пригодени към условията на живот на съвременните градски обитатели. Смисълът на *неошаманизма* е да пренесе съзнанието на градските жители в друга реалност, където с помощта на духовете ще решат проблемите си в реалния живот. Началото на *неошаманизма* се поставя през 60-те и 70-те години на XX век с хипи вълната и масовите обществени и социални движения. Това е период на засилен интерес към околната среда и силното отслабване на позициите на западните религии. В тази ситуация *неошаманизмът* възниква като импулс за изграждане на нова алтернативна духовност и общност, които се основават на идеализираната представа за „традиционните народи“ .

неошамани, които информират, рекламират дейността си и практикуват в сферата на магията и мистиката в онлайн среда (Schlottmann 2013: 34).

Според Ходжсгаард *киберрелигията* отразява основните характеристики на постмодерната *киберкултура* като твърда опозиция на традиционните религиозни институции, но едновременно с това е феномен, който е съсредоточен върху решаването на същите тези онтологични и метафизични въпроси, които винаги са били обект на дейност на религиозните институции и религиите (Hojsgaard & Warburg 2005: 62). Следвайки тази логика, корейският шаманизъм запазва функциите и практиките си, но намира ново поле за изява.

Виртуалното трансформиране на шаманизма се отнася до характеристиките на интернет пространството и виртуалната религия. Киберпространството се превръща в платформа, която свързва и интегрира социално. То е продукт на човешкото въображение и предлага невидими възможности в условията на виртуална реалност, а това от негова страна му позволява да се ползва със специфична важност в зависимост от духовния, потенциален и свещен капацитет (Airo & Costello 2018: 3). В интернет не съществува хегемония на истинската реалност, властва виртуалната реалност. Придържайки се към определението на Елиаде за шаманизма като архаична техника на екстаза, то може да се каже, че първите „духовни“ киборги са всъщност шаманите. Самата техника на екстаз се доближава изключително много до характеристиките на *киберсвета*. Едно от основните му качества е, че по едно и също време може да бъдеш навсякъде. Райнголд описва това като „форма на преживявания извън тялото“ (Rheingold 1991). Баудрилард го обяснява като „екстаз на комуникацията“, вид изчезване, разтваряне и трансцендентност (Baudrillard 1983). В този смисъл екстазът не е само истинска форма на религиозен опит, но и основна характеристика на виртуалната религиозност. Киберкултурата, където виртуалната реалност царува, е по същество шаманска.

Стивън Джейкъбс разработва въпроса за *асинхронния ритуал*, който описва формата на т. нар. *киберритуал*, който от своя страна представлява комуникационен процес и е изцяло пригоден за социално приобщаване в киберпространството (Jacobs 2007: 111). Асинхронният ритуал илюстрира как понятията за време се трансформират от компютърната комуникация. Освен това се характеризира с гъвкавостта на киберпространството, която кореспондира с нуждите на съвременното общество.

Киберпространството в синхрон с шаманските услуги онлайн създават метафизичен портал към изцяло друг свят (Wertheim 2000: 228) .

Причини за появата на кибершаманизъм в Република Корея

Раждането на *кибершаманизма* в Южна Корея следва естествения път на развитие на страната. В процеса на модернизация икономическите, политически и социални фактори се оказват от особена важност за трансформацията на корейския шаманизъм в най-ново време. Тези фактори са и в основата на появата на шамански услуги в интернет.

Икономически фактор:

В началото на 70-те години, по време на режима на Пак Чонхи (박정희; 1963 - 1979), е предприета нова обществена и икономическа реформа, която цели да ускори развитието на селските райони и да намали разликите между градовете и селата. В така създадите се обстоятелства дейността на корейските шамани е застрашена. Процесът на модернизация и индустриализация на страната не предвижда обслужване на традиционната култура. Получава се обратния процес, при който традиционната култура се превръща във фактор, обслужващ държавната икономиката. Икономическият аспект на шаманизма не се отнася единствено до поддържането на материалното състояние на домакинството на шамана, днес той в голяма степен е средство за стимулирането на корейската икономика.

През този период голям процент от селското население мигрира в големите градове, за да може да си осигури и гарантира стабилен финансов статус. В това число се включват и шаманите, които решават да търсят алтернативи за запазване на дейностите, носещи им финансова стабилност в градовете. Усвояването на новите градски реалности е от първостепенно значение за оцеляването на корейския шаманизъм.

Шаманските сайтове и страници в интернет придобиват огромна популярност в края на 90-те години, по време на икономическата криза в страната. Това е време, в което корейците, най-вече младото поколение, живеят под двойно по-голямо напрежение. Интернет шаманите, които превръщат киберпространството в свое работно място, са хора на възраст около 30 години, т.е. това е поколението, което е усвоило електронната комуникация и е погълнато от интернет. Тук икономическият фактор се прелива тясно с

технологичния. Развитието на модерните технологии отваря нови хоризонти и пазари за шаманите. Контактът в интернет е много по-лесен и до известна степен естествен, с оглед на строгата организация на комуникация в корейското общество.

Икономическата ситуация, по отношение на финансовото състояние на среднестатистическа семейна единица в Република Корея, е от важно значение за характеризирането на мотивите, които подтикват *муданг* да търсят нови пространства за практикуване на шаманските си способности. Стремещт на шаманите да стабилизират материалното си състояние е водещ. Исторически *муданг* дълго време заемат маргинални позиции в корейското общество, което не им позволява да са финансово стабилни и да задоволяват нуждите на семейството си. С усвояването на интернет пазара това се променя. Шаманите увеличават доходите си от услугите, които предлагат в интернет.

Социален фактор:

Корейският шаманизъм представлява най-старият стратум от корейската народна религия. В Република Корея той се разбира като основния начин за традиционно изразяване на националната култура на корейския народ и нейните изключителни ценности, които се възприемат като национално съкровище и засилват чувството за национална идентичност (Норрал 1996: 2). В основата си *мусок*²¹ или *мугьо*²² представлява огромна смесица от практики и вярвания. Никога не отхвърля нищо, а само приема, прави безкрайни компромиси с другите религии и устоява на социалните промени. Особено важно качество е гъвкавостта, която притежава. Благодарение на нея предизвикателствата на съвременния свят се преодоляват много по-лесно. Всички тези характеристики дават обяснение защо тази система от традиционни вярвания успява да оцелее и да се съхрани и до днес. Няма значение каква религия изповядват корейците винаги когато имат нужда от съвет за решаване на личен или семеен проблем, могат да се възползват от услугите на шаман.

---

²¹ *Мусок* (на корейски: 무석) е термин, с който корейският шаманизъм се представя като фолклор и комплекс от обичаи и практики. Частицата *сок* „석“ в края на думата се свързва с концепцията и разбирането на корейците за обичаи или култура.

²² *Мугьо* (на корейски: 무교) е другият познат термин, с който се характеризира шаманизма в качеството му на организирана религия. Частицата *гьо* „교“ е индикатор за религия.

Муданг възприемат виртуалното пространство като социална платформа за обмяна на информация и съвети, както и място за привличане на повече клиенти.

Животът в киберпространството е в приемственост с реалния живот и това важи и за религията. Ежедневието при корейците е изключително натоварено, като по-голямата част от времето им е ангажирано с работа, учене или нещо друго. От друга страна, корейското общество е сериозен интернет потребител и връзката му с интернет е почти постоянна. Това създава предпоставки в случай на нужда от съвет или консултация с шаман само с едно кликуване на мишката да се реши всичко. Контактите с *муданг* в интернет пестят време и усилия, а с оглед на социалните и обществени норми, установени в системата на комуникация при корейците, общуването в онлайн среда се превръща в изключително лесно преодолима бариера, тъй като в повечето случаи клиентите останат анонимни.

Кибершаманизмът е идеален начин да бъде избегнато социалното неодобрение от посещението на шаман. Въпреки че шаманизмът е основна, дори градивна част на корейската култура, все още има корейци, които го възприемат като суеверие, а на шаманите гледат като на шарлатани. Негативизъм се проявява и от страна на другите религии, като християните са най-враждебно настроени към подобен тип ритуали и практики.

В Република Корея основните посетители на *муданг* са обикновено жени, най-често домакини, които се интересуват от бъдещето на семейството си и реализацията на децата си. При *кибершаманизма* липсва социално, възрастово, полово, професионално и религиозно разделение, което от своя страна привлича по-голям кръг от хора, които биха прибегнали до услугите на онлайн шаманите. Свободата, която интернет предоставя по отношение на общуване и създаване на контакти, се оказва успешна стратегия за развитието на *кибершаманството* в Южна Корея.

Технологичен фактор:

Корейският шаманизъм следва тенденциите в развитието на корейската държава. Не случайно наричат Сеул технологичната столица на света. Политиката на Република Корея всячески насърчава развитието на мобилните и интернет технологии като основна стратегия за развитието на страната.

Изхождайки от трудната съдба, която шаманизмът има през всичките години от историята и развитието на Корея, *муданг* придобиват едно особено важно качество, което е от изключителна полза, за да могат да се съхранят и да продължат да изпълняват свещените си действия. Нагаждането към новите промени и правилното ориентиране в съвременните тенденции на пазара се превръщат във водеща стратегия за просперитета на шаманските услуги в днешно време. Интернет пространството е необятно и в него има място за всичко. Връзката между новите технологии и традиционните ценности в повечето случаи звучи нереална, защото е трудно да бъдат смесени традиционни елементи от културния пласт на едно общество с характера на съвременните тенденции и в същото време да бъдат услужливи едни на други.

При шаманизма пространството е от особено значение, като обикновено то е дълбоко обвързано с природата, която се обитава от различни духове, с мястото на инициация на шаманите, с територията, на която се изпълняват ритуалите и като цяло с идеята, че свещеното пространство е своеобразна препратка към шаманската концепция за центъра на света (Airo & Costello 2018: 2). Пренасянето на шаманския комплекс от вярвания и практики в киберпространството променя изцяло схващането за специфичната организация на „шаманския терен“, като в този случай употребата на интернет и новите технологии се превръщат в средство за размиването на границата между сакрално и профанно.

В Република Корея се установява закономерност, при която броят на *кибершаманите* расте реципрочно с броя на интернет потребителите. Независимо от историческите, политически, икономически и социални условия, шаманизмът винаги е бил част от корейското ежедневие и все още изпълнява същите функции. От съвременна гледана точка единствено фокусът се измества към киберпространството, където значителен брой от корейците прекарват голяма част от времето си.

Раждане на кибершаманизма в Южна Корея

Независимо от материалния просперитет и технологичния прогрес, човешките терзания, безпокойства и несигурности си остават същите. Религиозното и духовно въображение не спира да подхранва човешкото желание, което се стреми да прескочи

границите на действителността. В ерата на информационните технологии и виртуалната реалност това е напълно възможно.

През 80-те години телефонните консултации с шамани се ползват с голяма популярност, но с развитието на технологиите и появата на интернет тази практика е изместена. Преди да започнат да създават свои собствени страници и сайтове, шаманите в Република Корея първо промотират дейността си в известни списания с голям брой читатели, както и в киберпространството, което с всеки изминал ден набира все по-широк кръг от потребители.

Увеличаването на шаманската активност в интернет започва през 1996 г. и е тясно свързано с нарастващите тенденции в интернет бизнеса и персоналната употреба на компютри и онлайн услуги (Kim 2005 : 5). Същата година Ким Куанг-су се превръща в първия *кибершаман* в Корея. Известен с името *Puche Tosa*, той създава собствена страница в интернет.²³

Ким Куанг-су е от поколението корейци, който е пряк свидетел на икономическата криза в страната през 1997 г. Време, в което животът на масата от корейското общество е съпътстван от трудности и несигурности. Това е и моментът, в който хората са погълнати от интернет и все по-често започват да използват услугите на електронната комуникация като лесен, удобен и пестящ време и усилия начин за осъществяване на контакти. Използвайки негативите и положителните аспекти на времето, в което живее, Puche Tosa създава страница в интернет, чиято основна цел е да даде, колкото се може по-обстойна информация за корейския шаманизъм, и да се опита да се справи с предразсъдъците и негативното отношение, което получава от страна на поклонниците на други религии. Идеята на всичко това е да бъде осъществен религиозен диалог с по-широк кръг от хора, като *муданг* не престават да изпълняват ролята си на духовни съветници, които помагат на хората да се справят с ежедневните си проблеми. По този начин се изгражда синтез между

---

²³ <http://www.dosamail.com> е интернет страницата на първия корейски *кибершаман* Puche Tosa. На нея може да се открие информация за корейския шаманизъм и да се осъществи контакт със самия шаман. Страницата се състои от няколко секции, които имат различна функция: - душевно консултиране чрез изпращане на имейл, митични талисмани (онлайн се предлагат различни видове шамански талисмани), *Мусок*, секция за корейска народна култура и секция за статии във вестници и списания, свързани с дейността на шамана. Последните три секции предоставят широк набор от информация за корейския шаманизъм, фолклор и народна култура. Консултирането в сайта е по отношение на лични и семейни проблеми до бизнес инвестиции и финансови проблеми и несагоди.

предоставяне на информация и практикуване на такъв тип дейности, като интернет пространството се оказва идеална платформа за това.

Ким Куанг-су е характерен пример за новото поколение *неошамани*, които използват предизвикателствата на съвременния свят в полза на реализиране на собствените си цели и стремежи. Съвременните корейски шамани, които практикуват в онлайн среда се определят като добре икономически ориентирани и като хора, които умело се ориентират в характеристиките на забързания живот, който корейците водят.

Страницата на Puche Tosa става изключително популярна сред корейските интернет потребители и се превръща в модел за създаването на бъдещите шамански сайтове и интернет страници.

През септември 1998г. в Страната на утринната свежест се ражда кибершаманът *Cysha*. Етимологията на наименованието се свързва с английския термин, обозначаващ киберпространството - *cyber* и думата за шаман - *shaman*. Съчетанието от първите срички на двете думи ражда и самото име *Cysha*. Този *кибермуданг* е разработен от един от най-големите интернет доставчици в Южна Корея - LG Internet. Идеята на продукта е да помага на потребителите, да ги предпазва от компютърни вируси, да блокира нежелани сайтове и освен това предлага виртуални талисмани и предсказания.

Появата на *Cysha* първоначално събужда голямо неодобрение от страна на корейското общество, което е поставено в нова и непозната ситуация, в която традиционно корейското се превръща в неизменна част от киберпространството и ерата на високите технологии. Докато този въпрос стои на дневен ред, корейските шамани изграждат стабилен сектор в интернет, където свободно и необезпокоявано изпълняват дейностите си.

Развитие на кибершаманизма

Кибершаманизмът в Южна Корея се развива в две основни направления. При едното основната цел е да се предостави информация за тази система от вярвания и практики, а другото е свързано с потребителския сектор и съответно предлагането на шамански услуги онлайн. В тази връзка сайтовете, които са създадени от *муданг* биха могли да се разделят на информативни и такива с търговска цел.

Една от основните функции на киберпространството е по лесен и достъпен начин да предоставя всякакъв тип информация. Въпреки че е градивен елемент от културния им пласт, много корейци възприемат шаманизма като комплекс от суеверия и имат негативна позиция по въпроса. Изхождайки от масовата употреба на интернет в ежедневието на корейското общество, шаманите намират най-удобния начин да генерират информация за архаичната система от вярвания и практики, на която служат.

Обикновено този тип сайтове и страници се създават и поддържат от различни шамански организации и асоциации, както и от шамани, които се ползват със статута на „живи културни съкровища“. В тях може да се открие информация за произхода, историята, развитието на корейския шаманизъм, религиозните традиции, практиките и ритуалите, които са свързани с него.

Вторият вид шамански сайтове са изцяло пазарно ориентирани, тъй като основната им функция е да предлагат услуги срещу определено заплащане. Това само доказва, че религиозният сектор не е изключение от потребителската култура, където всичко бива определяно в парична стойност и се търгува като стока. Въпреки сакралността, която носи в себе си, не трябва да се забравя, че в основата си корейският шаманизъм е силно обвързан с материалната страна от живота на корейците. Поради тази причина сайтовете, които предлагат услугите на *муданг*, са много по-посещавани, отколкото информационните страници.

Особено популярна е продажбата на талисмани. Предлаганият набор от артикули отговаря на основните потребности и нужди на корейците. От шаманските сайтове могат да се поръчат: талисмани за късмет, за благосъстояние, за изпълняване на желание, за избягване на лош късмет, за любов, за приятелство, за започване на нова връзка, за брак, за пътуване, за преместване в нов дом, за нов дом, за нова кола, за нова работа, за повишение, за бизнес, за успех в училище, за успех на приемните изпити за университет, за късмет за всеки ден от месеца и всякакви други талисмани, които са свързани с естествените желания на корейското общество.

Освен всички тези предмети, които могат да бъдат закупени, *кибершаманите* предлагат и онлайн консултации. Удобството и анонимността, които предоставя интернет пространството, работят в полза на корейските *муданг*. Броят на клиентите расте

реципрочно с увеличаването на броя на интернет потребителите, както и с нарастването на стреса и безпокойствата в ежедневието на корейското общество.

Същност на кибершаманизма в Република Корея

Появата на *кибершаманите* в Република Корея е индикатор за промяната на традиционния корейски шаманизъм. Увеличаването на шаманските практики в киберпространството е резултат от трансформацията на шаманското наследство от вътре. Ориентирайки се в съвременните тенденции, тези практики се превръщат и се насочват много повече към индивидуалната екстатична енергия и нейното постигане, отколкото към изпълняването на друг вид религиозни и ритуални услуги.

Всеки един аспект от шаманския свят се променя в момента, в който той става част от характеристиките на виртуалното пространство и реалност. *Кибершаманите* в Южна Корея са склонни да изграждат кариерата си чрез самообучение, което се основава на базата на усвояването на знания от всички дялове на популярната психология, както и на четенето на широк набор от религиозна литература. Това противоречи на традиционния процес на инициране на корейските шамани, който се свързва с преболедуването на шаманска болест *шинбьонг*²⁴, приемането и осъзнаването на участието на шамана, дългия процес на обучение, напътствията на учител шаман, избора на духовни родители, самия процес на инициация, изпълняването на ритуали и много други подробности, които в днешно време биват пренебрегвани. Това е и една от причините голяма част от съвременните и сравнително млади на възраст *муданг* от градски тип да не притежават способностите да изпълняват корейския шамански ритуал *кут*²⁵. Те практикуват в много по-голяма степен душевно консултиране, което е израз на нуждите на съвременното корейско общество.

---

²⁴ *Шинбьонг* (на корейски: 신병) е термин, с който се назовава шаманската болест при корейските шаманите. Шинбьонг има характеристиките на класическа шаманска болест, при която кандидатът за шаман е обладан от дух. Болният от шаманска болест изпитва симптоми на безсъние, загуба на апетит, безпокойство, които са придружени от халюцинации.

Боледуването от *шинбьонг* е основната стъпка от процеса на инициация на новите шамани. „Излекуването“ става с провеждането на ритуала *нерим кут* (на корейски: 내림굿), с който новият шаман се приема от останалите *муданг* и става част от шаманската общност.

²⁵ *Кут* (на корейски: 굿) е термин, с който се назовава корейския шамански ритуал, изпълняван от *муданг*.

Трансформацията по отношение на дейността и ориентацията на шаманите е важен маркер, който показва по какъв начин се променят шаманските практики, дали те се запазват напълно или частично или само се фокусират върху точно определени дейности, които са продиктувани от потребностите на съвременните корейци.

Провеждането на различни социологически проучвания на корейското общество показва тенденцията за нарастващ стрес в ежедневието на корейците и несигурност в много аспекти от живота им, които се превръщат в основна причина за търсенето на начин за справяне със социалното напрежение. Това се изразява в тенденцията за увеличаването на броя корейско население, което вярва и се уповава на различни религии и системи от практики и вярвания. В тази връзка киберпространството поражда подходяща среда за насърчаване растежа на маргиналните групи и малките и второстепенни религии. По отношение на религиозните дейности във виртуалния свят, йерархичната връзка най-общо казано между свещеника и вярващите, както и между социално доминиращата религия и маргиналните религиозни системи, не е приложима и не съществува. Духът на равенството придобива надмощие над традиционните структури на неравенството, присъстващо във всички сфери от ежедневието.

Тези характеристики, които киберпространството носи със себе си се превръщат в благоприятна почва за развитието на кибершаманизма в Република Корея. Установените норми и модели на поведение в корейското общество изграждат стабилна основа за силна колективна ориентация и нетолерантност към индивидуалност. Възможността за свободно общуване в интернет обаче изиграва ролята на аварийен изход от натовареното ежедневие и социално напрежение. Създаването на контакт с шаман в онлайн среда е проекция на потребностите на съвременния корейски градски жител. Интернет позволява разчупването на социалните и обществени граници и порядки и кара общоприетите норми в комуникацията да изчезнат. Поради ограниченията във времето, мястото, заетостта, ангажираността и страха от обществените нападки²⁶ много корейци се колебаят да посетят шаман, за да получат душевни напътствия и съвети. В интернет подобни ограничения и колебания не са проблем, защото не съществуват.

---

²⁶ В Южна Корея, парадоксално, все още съществува негативно отношение спрямо корейския шаманизъм, шаманите и корейците, които се възползват от техните услуги. Независимо от, до голяма степен, исторически наследеното отношение на подценяване и осъждане на народната религия, обикновеният кореец носи в себе си нагласата за *муданг* като за духовен ментор и съветник в трудни моменти.

В началото интернет се използва от шаманите като средство за предоставяне на повече информация относно самата религия, нейните ритуали и практики. С течение на времето това се променя. Виртуалната реалност увеличава религиозния плурализъм от гледна точка на религиозните принципи и практики. *Киберкултурата* притежава свойството да промотира плуралистична религиозна матрица и виртуализация на шаманската вяра. В този смисъл *кибершаманизмът* в Южна Корея би имал фундаментално различни характеристики от реалния шаманизъм. Въпреки това, следването на съвременните тенденции и темпове на развитие на корейското общество не позволява на традиционния шаманизъм да бъде отделен от виртуалната реалност на *кибершаманизма*. Независимо от популярността и нарастването на броя на онлайн шаманските услуги, *кибершаманът* трудно би заменил истинския шаман в реалния свят. Наблюдава се непрекъснатост на шаманските практики извън интернет пространството. В повечето случаи различните сайтове и страници изпълняват ролята на визитна картичка. Те дават информация за самите шамани и услугите, които предлагат. Освен онлайн консултацията, в случай на необходимост, клиентът винаги продължава връзката с *муданг* и в реалния живот.

Позоваването на теренните материали и проведените от Дирк Шлотман интервюта с корейски шамани по темата за популярността и практикуването на шаманските услуги онлайн дава основание да се оформят различни мнения по въпроса. Някои *муданг* са категорични, че реалният контакт с клиента е най-важен за решаването на проблема му, защото така помощта, която се оказва е най-ефективна. Други твърдят, че благодарение на интернет се осъществява по-лесно връзката между шамана и клиентите и най-вече виртуалното пространство се превръща в мост между корейската традиционна религиозна система и младото поколение корейци. Не липсва и мнението, че шаманизмът в комбинация с интернет е услужлив единствено от информативна гледна точка и според много корейски шамани предлаганите дейности в киберпространството до голяма степен са измамни, като в това число се визира най-вече предлагането на различни видове талисмани (Schlottmann 2013).

Широката общественост в Република Корея възприема шаманизма като предмодерна традиция, обичайна практика, която прониква дълбоко в ежедневието на корейците, но в крайна сметка е определено да бъде изоставена. Поради тази причина днес

много корейци тайно прибегват до помощта на шамани, било то за съвет или за извършването на шамански ритуал, когато проблемите са от по-сериозно естество. В много случаи би могло да се каже, че шаманското наследство се превръща в част от скритата страна от живота на съвременното корейско общество. Няма начин, по който даден народ да избяга от елементите и пластове на собствената си култура, както в случая шаманизмът е основен субстрат от корейската народопсихология. Културният код винаги присъства, той просто мени формата си и придобива нови измерения.

Шаманизмът може да бъде разбран единствено ако се приеме факта, че той няма смисъл от рационална гледна точка. Ирационалността му го прави неприемлив, но в същото време именно тази ирационалност се превръща в полезна за обикновените хора, които отхвърлят шаманизма, но въпреки това все още го използват, когато се намират в „състояние на нещастие“ (Kim 2003) .

Заклучение:

Народната култура формира сърцето на народа. Усещанията и възприятията за света са следствие на народопсихологията и елементите на традицията. Съхранението на обичаите и практиките в съвременен контекст е трудно и проблематично. Въпреки това традицията притежава характерното свойство да се нагажда към предизвикателствата на новото време и да намира нови полета за изява. Корейският шаманизъм е типичен пример за архаичен пласт от народната религия на корейския народ, който успява да се съхрани въпреки превратностите на времето. Трансформацията и умелото усвояване на съвременните тенденции на развитие на корейското общество са ключовите фактори за това шаманската традиция в Южна Корея да остане жива.

В условията на XXI век корейският шаманизъм търпи промени и придобива нови форми, които следват темповете на живот на съвременните корейци. Появата на *кибершаманизъм* в Република Корея е естествен резултат от смесването на корейския шаманизъм, в качеството му на елемент от културната и духовна същност на корейския народ и масовата употреба на интернет в страната. Независимо от новите условия на развитие на шаманизма и усвояването на нови пространства за практикуване, *муданг* успяват да запазят позициите си на предпочитан съветник в моменти на кризи.

Библиография:

Боеклиева 2015: Боеклиева, М., *Шаманизмът като неизменна част от живота на съвременното корейско общество (Трансформациите и отраженията му в най-ново време)*, Магистърска теза, Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Airo 2018: Airo, A. and W. J. Costello, ‘Virtual Shamanism and the Sacred-Cyber-Space’, *Revista Santuarios, Cultura, Arte, Romarias, Peregrinacoes, Paisagens e Pessoas*, pp. 1-8.

Baudrillard 1983: Baudrillard, J., ‘The Ecstasy of Communication’, in Hal Foster, (ed.), *The Anti-Aesthetic: Essays on Postmodern Culture*, Port Townsend: Bay Press, 1983.

Hojsgaard 2005: Hojsgaard, M. and M. Warburg, *Cyberspace and Religion*, London: Routledge.

Hoppal 1996: Hoppal, M., ‘Shamanism in a Postmodern Age’, *Folklore, Electronic Journal of Folklore*, Vol. 2, www.folklore.ee/folklore/vol2/hoppal.htm (accessed 20 December 2018).

Jacobs 2007: Jacobs, St., ‘Virtually Sacred: The Performance of Asynchronous Cyber-Rituals in Online Space’, *Journal of Computer-Mediated Communication*, Vol. 12, pp. 1103-1121.

Kendall 2009: Kendall, L., *Shamans, Nostalgias and the IMF. South Korean Popular Religion in Motion*, Hawaii: University of Hawaii Press, 2009.

Kim 2003: Kim, Ch. H., *Korean Shamanism: The Cultural Paradox (Vitality of Indigenous Religious Series)*, Aldershot, Hampshire, UK: Ashgate Pub Ltd,

Kim 2012: Kim, D. K., *Looping Effects between Images and Realities: Understanding the Plurality of Korean Shamanism*, Vancouver: The University of British Columbia.

Kim 2005: Kim, S. N., ‘Korean Shamanistic Practice in Cyber Culture’, *Inter-Religio*, Vol. 46, Final Issue, pp. 3-20.

Phillips 2014: Phillips, J., *Retrieving the Lost Souls of Modernity: A Study of Neo-Shamanic Practice*, Whitman College,

Rheingold 1991: Rheingold, H., *Virtual Reality*, New York: A Touchstone Book.

Sarfati 2013: Sarfati, L., ‘New Technologies in Korean Shamanism: Cultural Innovation and Reservation of Tradition’, *Performance Studies in Motion*, pp. 233-245.

Schlottmann 2013: Schlottmann, D., 'Cyber Shamanism in South Korea',
사이버사회문화 (Journal of Cyber Society & Culture), Vol.4, No.2, pp. 29-62.

Wertheim 2000: Wertheim, M., *The Pearly Gates of Cyberspace: A History of Space
from Dante to the Internet*, New York. W. W. Norton & Company